

Protokoll fört vid pleniföredragning

Regeringskansliet
Allmänna byrån, Rk1

Närvarande
KS, AH, MP, CG, IZ, AZ

Frånvarande
JJ

Justerat
Omedelbart

Ordförande
Lantråd
Katrin Sjögren

Föredragande
Vice LANTRÅD
Annika Hambrudd

Protokollförare
Förvaltningschef
John Eriksson

Nr 14

Landskapsrevisionens berättelse över effektivitetsrevisionen år 2024.
ÅLR 2025/1165

Beslut

Landskapsregeringen beslöt med anledning av landskapsrevisorernas berättelser över effektivitetsrevisionen avge svar till lagtinget enligt **bilaga, Rk125P10**.

Till Ålands lagting

Svar på revisionsberättelsen

- RB 1/2024-2025

Lagtinget har i enlighet med 7 § landskapslagen (2013:25) om Landskapsrevisionen delgivit landskapsregeringen en berättelse med resultaten från effektivitetsrevisionen.

Berättelsen innehåller granskningar av Ålands polismyndighet samt landskapsregeringens infrastrukturavdelning.

Landskapsregeringen meddelar med anledning av detta vilka åtgärder landskapsregeringen och respektive underlydande myndighet avser vidta med anledning av berättelsen.

Mariehamn den 8 maj 2025

Lantråd

Katrin Sjögren

Vicelantråd

Annika Hambrudd

Innehåll

1. Effektivitetsrevision – Polismyndighetens förvaltning, löner och schemaläggning	3
2. Effektivitetsrevision av infrastrukturavdelningens upphandlingar	5
3. Åtgärder med anledning av tidigare års berättelser	7
3.1. Effektivitetsrevision – Uppföljning av den administrativa utvecklingen på ÅHS	7
3.2. Effektivitetsrevision av inköpsprocessen på ÅHS	7
3.3. Granskning av lagtingets kansli	8
3.4. Granskning av lönesättningen för landskapets personal	9
3.5. Granskning av Fordonsmyndigheten	11

1. Effektivitetsrevision – Polismyndighetens förvaltning, löner och schemaläggning

Som en del av effektivitetsrevisionen för räkenskapsperioden 2024 har företaget BDO Audiator Ab utfört en revision av polismyndighetens förvaltning, lönesättning och schemalägningsprocess. Denna del av effektivitetsrevisionen är delvis en uppföljning av en tidigare effektivitetsrevision som gjordes 2018. Fokus har legat på att granska löner och schemaläggning, med specifikt intresse på kostnaderna för övertid och möjligheter till kostnadsbesparing. Effektivitetsrevisionen är inte en revision eller översiktlig granskning enligt ISA-standard (International Standards on Auditing) och BDO Audiator Ab har således inte utfört revisionen enligt standarderna.

De viktigaste slutsatserna och rekommendationerna är följande:

Rekommendation – Tydligare målsättningar för effektivitet och resursering behöver skapas för att allmänheten och lagtinget skall kunna följa med polisens effektivitet samt behov av resurser.

Av landskapsregeringen planerade åtgärder:

- I och med att styrelsen för Ålands polismyndighet har upphört från år 2025 och uppgiften nu ligger på landskapsregeringen, kommer systemet för resultatstyrning att ses över. Genom införandet av en kvartalsuppföljning som även omfattar Ålands polismyndighet och arbetet att förbättra budgetmål som verkställes 2025 har resultatstyrningen redan förbättrats.

Rekommendation – Tydligare fördelning av kostnader mellan riket och landskapet.

Av landskapsregeringen planerade åtgärder:

- Landskapsregeringen har nått en överenskommelse med inrikesministeriet och tagit fram ett avtal om ersättningsgilla särkostnader för polisverksamheten på Åland, vilket till vissa delar klargör kostnadsfördelningen mellan riket och landskapet Åland.
- Landskapsregeringen har även en permanent samarbetsgrupp med inrikesministeriet i vilken det är möjligt att lyfta utmaningar och behov för Ålands polismyndighet.

Rekommendation – Landskapet bör säkerställa att polisen har tillräckliga resurser för att sköta samhällsviktiga funktioner.

Av landskapsregeringen planerade åtgärder:

- Då man i riket genomfört lagstiftningsreformer som medfört ökade kostnader för Ålands polismyndighet har detta inte beaktats vid beredningen av propositionen. Riket har inte heller kompenserat landskapet Åland för de ökade kostnaderna, vilket har lett till att landskapet Åland i dagsläget står för kostnader som hör till rikets behörighet.
- Landskapsregeringen avser även att föra diskussioner i samarbetsgruppen med inrikesministeriet för att på sikt kunna lösa problemet så att landskapet Åland

ersätts då nya förvaltningsuppgifter uppkommer som en följd av överenskommelseförordningen.

- Antalet polistjänster vid polismyndigheten har ökat från 67 stycken år 2019 till 81 stycken år 2025, vilket motsvarar en ökning med 14 tjänster eller cirka 20,9 procent. Landskapet har därmed stärkt förutsättningarna för att polismyndigheten ska kunna upprätthålla samhällsviktiga funktioner.

Rekommendation – Skapa riktlinjer för när och vilket jobb som behöver utföras under beredskap och att det finns en kontroll på övertiderna.

Av landskapsregeringen och Ålands polismyndighet planerade åtgärder:

- Revisionen har tagit fast på allmänledarnas beredskapstider. Beslut av allmänledarna (anhållningsberättigad tjänsteman) behövs även utanför ordinarie arbetstid, främst under veckoslut och nätterna i akuta ärenden där tvångsmedelsbeslut behöver tas. För att fungera som allmänledare krävs en licens som fås efter avklarad allmänledarutbildning. Allmänledarutbildningen är en del av rikets utbildningar. I riket finns inte mera motsvarande allmänledare i beredskapssystem, i stället har man ytterligare specialiserat verksamheten. Rikets modell kan inte kopieras till Ålands polismyndighet då det skulle innebära att nuvarande 7 befälstjänster skulle behöva utökas till 13-14 befälstjänster. Allmänledarnas beredskapssystem kan inte arbetas bort, varken ur ett juridiskt eller operativt perspektiv.
- Polismyndigheten har inte tagit fram direktiv som skulle inskränka på allmänledarens möjligheter att aktivt ta ledarskap i olika operativa situationer eftersom det skulle ha en negativ inverkan på utövande av polisverksamheten. Ytterligare är det skäl att separat lyfta att ett direktiv som tar vara på de centralaste uppgifterna i allmänledarsystemet kommer att utöka antalet övertidstimmar samtidigt som det skapar utmaningar med att kunna följa lagstadgade vilotider. Myndigheten konstaterar att det inte finns hinder för att utöka och i en kortare tidsspann följa upp allmän ledarnas övertid. Grunden för detta har redan påbörjats genom att planera i bruk tagande av det digitala arbetstidsredovisningssystemet Tidomat för att registrera övertid. Åtgärden ger ingen inbesparing men ökar kontrollmöjligheterna, så som revisionen efterfrågar.

Rekommendation – Överväga införandet av ett modernt schemalägningsprogram för att optimera användningen av tillgängliga resurser.

Av landskapsregeringen och Ålands polismyndighet planerade åtgärder:

- Ålands polismyndighet planerar att tillsammans med landskapsregeringen utreda möjligheten att utveckla en planeringsmiljö i existerande löneutbetalningssystem Titania. Endast genom en planeringsmiljö kan lönerna prognostiseras, detsamma gäller att synliggöra olika kostnadsstrukturer och egentliga utfall som olika arbetstidsplaner medför redan i planeringsskedet. Ålands polismyndighets största enskilda tillägg som belastar kostnadsstrukturen är kostnader för obekväm arbetstid och mera specifikt söndagstillägg och nattillägg. Polisens uppgift är att trygga människors grundläggande rättigheter och friheter (säkerhet) samt den allmänna ordningen under alla omständigheter och tider varför myndigheten

behöver ha en operativ kapacitet och kompetens i arbete dygnet runt och året runt.

- I den föregående revisionen 2018 lyftes tilläggens oproportionerliga storlek till granskning och myndigheten har skurit ned alla extra söndags- och andra tillägg. Genom att nu ytterligare skärpa arbetsplaneringen i förhållande till tilläggen finns endast marginella inbesparingar att göra. Dessa är beaktade i myndighetens budgetförslag för åren 2026 - 2028. På grund av bristen på ett planeringsinstrument är den inplanerade besparingen i tillägg ytterst osäker och det finns en risk att den typen av krav som finanspolitiska ramverkets ekonomikrav sätter i sista hand försämrar medborgarnas rättssäkerhet eller inte kommer att kunna förverkligas.

2. Effektivitetsrevision av infrastrukturavdelningens upphandlingar

Som en del av effektivitetsrevisionen för räkenskapsperioden 2024 har företaget BDO Audiator Ab utfört en revision av infrastrukturavdelningens budgeterings- och upphandlingsrutiner. Effektivitetsrevisionen har utförts genom att intervjua nyckelpersoner inom organisationen samt genom att ta del av för uppdraget relevanta styrdokument. Effektivitetsrevisionen är inte en revision eller översiktlig granskning enligt ISA-standarderna (International Standards on Auditing) och BDO Audiator Ab har således inte utfört revisionen enligt standarderna.

De viktigaste slutsatserna och rekommendationerna är följande:

Rekommendation – Interna kontrollen kan förbättras genom att det tas i bruk ett beställningssystem som kopplar ihop beställning och avtal mot inköpsfakturan.

Av landskapsregeringen planerade åtgärder:

- Efter att servicecentret har etablerats kommer ett införande av ett beställningssystem för hela landskapsförvaltningen att utredas, vilket skulle koppla fakturor automatiskt mot beställningar.

Rekommendation – Landskapsregeringen bör utveckla en upphandlingsstrategi.

Av landskapsregeringen planerade åtgärder:

- Inom ramen för det pågående projektet Servicecenter ingår även en planerad utveckling av samordnad upphandling med en gemensam upphandlingsstrategi.

Rekommendation – Se över budgeteringsrutinerna och beaktar följande risker i beredningen; transparens, ansvarsskyldighet, budgetdisciplin, prioriteringar och politiska konsekvenser.

Av landskapsregeringen planerade åtgärder:

- Landskapsregeringen arbetar med en översyn av samtliga reservationsanslag i syfte att öka budgetens förverkligandegrad. I dagsläget förverkligas drygt 95 %

av verksamhetskostnaderna, medan förverkligandegraden gällande överföringskostnaderna är drygt 78 %. Förverkligandegraden på investeringsmomenten är knappt 60 %. Beträffande överföringskostnaderna har landskapsregeringen från och med år 2025 övergått till bokföring enligt förbindelseprincipen, d.v.s. att kostnaden belastar budgeten i samband med att beslutet (förbindelsen) fattas och inte såsom tidigare när utbetalningen sker. Detta gör att tidsspannet mellan budgetering och kostnadsbelastning minimeras och behovet av att överföra anslag mellan verksamhetsåren minskar betydligt.

- Beträffande investeringsanslagen överväger landskapsregeringen en förändring av budgeteringsprinciperna så att investeringar ombudgeteras årligen. Ett sådant förfarande skulle innebära att investeringar inte längre behöver budgeteras som fleråriga reservationsanslag, vilket i så fall skulle innebära att överföring av tidigare budgeterade medel för investeringar upphör. Det finns dock i dagsläget inte något beslut fattat avseende detta. Omläggningen kommer i så fall att genomföras i samband med att landskapsregeringen lämnar budgetförslaget för år 2026 till lagtinget.
- Båda dessa åtgärder, dvs införandet av förbindelseprincipen samt övergång till ettåriga budgeteringsanslag för investeringar, bidrar framförallt till att öka transparensen och tydliggöra prioriteringarna och ansvarsskyldigheten samt därmed de politiska konsekvenserna. Landskapsregeringens bedömning är att omläggningen inte påverkar budgetdisciplinen i nämnvärd utsträckning.

Rekommendation – Tydligare projektredovisning

Av landskapsregeringen planerade åtgärder:

- I grundbudgeten ingår budgetårets budgetbehov för investeringar. För investeringar som pågår längre än inkommande budgetår ingår även fullmakter där budgetbehovet på längre sikt beskrivs. En sammanställning i tabellform kan upprättas för att förtydliga investeringarnas ursprungliga beräknade budget, ackumulerat utfall samt framtida årliga budgetbehov för att förverkliga hela investeringen.
- I samband med årsredovisning 2024 beaktades denna rekommendation så att en sammanställning infördes över pågående investeringar som inkluderar total budget, ackumulativt utfall samt kvarvarande budgetbehov för att färdigställa investeringarna.

3. Åtgärder med anledning av tidigare års berättelser

3.1. Effektivitetsrevision – Uppföljning av den administrativa utvecklingen på ÅHS

Som en del av effektivitetsrevisionen för räkenskapsperioden 2023 gjorde företaget BDO Audiator Ab en revision av uppföljningen av den administrativa utvecklingen på ÅHS. Denna del av effektivitetsrevisionen var egentligen en uppföljning av tidigare revisioner som gjorts under åren 2017–2020. Syftet med revisionen var att kartlägga att tidigare års påpekanden tagits i beaktande samt att ÅHS arbete med digitalisering motsvarar landskapsregeringens målsättningar. Effektivitetsrevisionen är inte en revision eller översiktlig granskning enligt ISA-standarden (International Standards on Auditing) och BDO Audiator Ab har således inte utfört revisionen enligt standarderna.

Vad gäller de viktigaste slutsatserna och rekommendationerna i granskningsrapporten och av ÅHS vidtagna åtgärder hänvisas till denna del till Ålands hälso- och sjukvårds svar till lagtinget angående Landskapsrevisionens granskning (**Bilaga**).

3.2. Effektivitetsrevision av inköpsprocessen på ÅHS

Landskapsrevisionens årligen löpande revision inkluderar en effektivitetsrevision. Effektivitetsrevisionens syfte är att bedöma huruvida budgetmedlen används i enlighet med principerna om sparsamhet, effektivitet och ändamålsenlighet. Inom ramen för effektivitetsrevisionen av ÅHS för räkenskapsperioden 2023 gjordes en effektivitetsrevision av ÅHS inköpsprocess av företaget BDO Audiator Ab. Revisionen hade omfattade följande arbetsskeden:

- Kartläggning av upphandlingsprocessen
- Granskning av beställningsprocessen
- Granskning av rutinerna för avtalsuppföljning och efterlevnad av avtal
- Budgetens målsättningar om upphandlingar
- Efterföljning av budget och ekonomistyrning

Effektivitetsrevisionen är inte en revision eller översiktlig granskning enligt ISA-standarden (International Standards on Auditing). I rapporten presenteras endast iakttagelser gällande de frågeställningar som preciseras i revisionsplanen för effektivitetsrevisionen.

Vad gäller de viktigaste slutsatserna och rekommendationerna i granskningsrapporten och av ÅHS vidtagna åtgärder hänvisas till denna del till Ålands hälso- och sjukvårds svar till lagtinget angående Landskapsrevisionens granskning (**Bilaga**).

3.3. Granskning av lagtingets kansli

Granskningen av lagtingets kansli har utförts i enlighet med landskapsrevisionens granskningsplan för år 2023. Syftet har varit att bedöma om arbetet på kansliet fungerar effektivt och ändamålsenligt. Granskningen har inriktats på förvaltningen och den interna styrningen och kontrollen. Intervjuer har skett med alla anställda.

De viktigaste slutsatserna och rekommendationerna var följande:

Rekommendation - En del bestämmelser i tjänstekollektivavtalet avviker från de som gäller vid landskapsregeringens allmänna förvaltning. Med tanke på det arbete som ska utföras vid lagtingets kansli bedöms regelverket, t.ex. för övertidsarbete och semester, vara ändamålsenligt utformat.

Rekommendation - Lönenivån för de flesta tjänsterna vid lagtingets kansli är jämförelsevis hög. Lönesättningen vid lagtingets kansli borde närmare följa den allmänna linjen som gäller vid Ålands landskapsregering.

Rekommendation - Landskapsregeringens förutsättningar att utföra ett gott arbete försämrats då det blir känt att lönenivån för jämförbara tjänster är högre vid lagtingets kansli än vid allmänna förvaltningen.

Rekommendation -Lagtingets kansli är sårbart på ett sätt som vanligen gäller för en enhet med få anställda. Några personer är extra svåra att vikariera och stöd från systemutvecklarna behövs i vissa situationer.

Rekommendation - Nuvarande bemanning vid lagtingets kansli är ändamålsenlig. Lösningen att bibliotekarien sköter receptionen fungerar väl och en informationsassistent behövs därför inte.

Rekommendation - Införandet av det nya plenisystemet har varit mycket lyckat. Personalen har varit berömvärt engagerad. Systemet fungerar väl och kostnadseffektivt, exempelvis sköts ett plenum av endast två personer (sekreteraren vid plenum och lagtingsassistenten).

Rekommendation - På grund av plenisystemets komplexitet är systemutvecklarna extra svåra att ersätta (kompetens inom kodning, systemadministration och ljudteknik krävs). Minskat beroende av systemutvecklarna kommer att vara ett av målen med den kommande uppdateringen av systemet. En nedskriven plan för hanteringen av personberoendet vid lagtingets kansli i sin helhet skulle behövas.

Ålands lagtings kanslikommission beslöt 25.3.2024 att inte lämna några kommentarer eller svar till granskningsrapporten för lagtingets kansli utan antecknade sig bara rapporten för kännedom. Kanslikommission meddelade 5.5.2025 att kommissionen inte heller kommer att lämna kommentarer på vidtagna åtgärder.

3.4. Granskning av lönesättningen för landskapets personal

Granskningen av lönesättningen för landskapets personal har utförts i enlighet med landskapsrevisionens granskningsplan för år 2023. Intervjuer har skett med förvaltningschefen, avtalschefen, hälso- och sjukvårdsdirektören samt ÅHS avtals- och lönespecialist (tidigare personalchef).

De viktigaste slutsatserna och rekommendationerna i granskningsrapporten var följande:

Rekommendation - Endast 4 tjänstemän (31.12.2022) är organiserade i ÅTFC. Det är inte ändamålsenligt att en så liten tjänstemannaförening medverkar på samma förhandlingsnivå som de stora föreningarna.

Av landskapsregeringen vidtagna åtgärder:

- Från och med 1.5.2025 är ÅTFC r.f. inte längre huvudavtalspart och deltar således inte i avtalsförhandlingar.

Rekommendation - Det torde vara möjligt att tillgodose tjänstemännens intresse med färre förtroendemän. En översyn av antalet kan motiveras även av ekonomiska orsaker då arbetstid och arvoden kan inbesparas.

Av landskapsregeringen vidtagna åtgärder:

- Från och med 1.5.2025 finns det 27 förtroendemän inom ramen för landskapets tjänstekollektivavtal. Siffran har tidigare varit 28, men i och med att ÅTFC r.f. inte längre är huvudavtalspart har antalet förtroendemän minskat med en. Dessa 27 förtroendemän fördelas på ca 2000 anställda som representerar många olika yrken. Procentuellt blir andelen förtroendemän drygt 1 %. Jämför med t.ex. Livsmedelsverket i riket som har ca 1000 anställda och 22 förtroendemän där andelen förtroendemän blir drygt 2 %. Brottspåföljdsmyndigheten i riket har i sin tur cirka 2700 anställda och över 80 förtroendemän där andelen blir ca 3 %. Landskapsregeringen anser, utgående från förtroendemännens funktion och gjord jämförelse, att det inte finns orsak att ytterligare minska antalet förtroendemän.

Rekommendation - Det är hög tid att åstadkomma en harmonisering av lönesättningen för ÅHS och landskapets övriga tjänstemän. Nuvarande system har skapat en del förvirring och ett visst missnöje förekommer bland personalen.

Av landskapsregeringen vidtagna åtgärder:

- Harmoniseringen av lönesättningen verkställs fr.o.m. 1.6.2024 och nu har samtliga i förvaltningen ett system med tre erfarenhetstillägg.

Rekommendation - Det saknas riktlinjer för när beviljande av SET-arvode är befogat och vilken procentsats som ska tillämpas. Tillämpningen blir inte rättvis då avdelnings- och myndighetschefer fattar beslut och ingen central koordinering sker.

Av landskapsregeringen vidtagna åtgärder:

- Alla SET-arvoden inom den allmänna förvaltningen prövas nu i ledningsgruppen och ett kontrollsystem har även införts rörande SET-arvoden som förordnas i resten av förvaltningen. Genom projektet Servicecenter kommer även ÅHS inkluderas i detta system.

Rekommendation - Systemet med förflyttningstillägg leder oftast till omotiverat hög lön för den förflyttade tjänstemannen i förhållande till kraven i den nya tjänsten. Förfarandet leder till orättvisa och kan förorsaka missnöje bland personalen. Allmänhetens förtroende för landskapsregeringen riskerar att försämrats. Förflyttningstillägget borde vara lägre än 20 % av lönen i den förra tjänsten (maximinivå) samt tidsreglerat, vilket skulle leda till att lönen efter en tid justeras till rätt nivå.

Av landskapsregeringen vidtagna åtgärder:

- Nuvarande tjänstekollektivavtal gällde t.o.m. 30.4.2025 och frågan kring förflyttningstillägget kommer att lyftas under avtalsförhandlingarna hösten 2025.

Rekommendation - Det är krävande att utveckla nya system och processer. I jämförelse med tjänstemän som enbart arbetar med förvaltning borde tjänstemän som åstadkommer utveckling och effektivisering värderas högre än idag vid lönesättningen.

Av landskapsregeringen vidtagna åtgärder:

- Landskapsregeringen har noterat revisionens iakttagelser och konstaterar att de i dagsläget inte föranleder några åtgärder inom landskapsregeringen.

Rekommendation - Kollektivavtalsförhandlingarna hotar inverka hämmande på landskapsregeringens förutsättningar att utveckla verksamheten eftersom fackorganisationers intressebevakande försvårar landskapsregeringens möjligheter att betala konkurrenskraftiga löner till IT-personal och ingenjörer med erforderlig kompetens.

Av landskapsregeringen vidtagna åtgärder:

- Landskapsregeringen har noterat revisionens iakttagelser och konstaterar att de i dagsläget inte föranleder några åtgärder inom landskapsregeringen.

Rekommendation - I jämförelse med chefslöner inom övrig offentlig sektor på Åland och i riket är inte en månadslön på 8.000 euro för en chef tillsatt på fem år för hög. Exempelvis har tillsvidareanställd ekonomichef vid ÅHS och tillsvidareanställd lagtingsdirektör högre lön. Sämre anställningstrygghet motiverar högre lön. Skillnaden mot tillsvidareanställda avdelningschefer är egentligen ganska liten.

Av landskapsregeringen vidtagna åtgärder:

- Landskapsregeringen har noterat revisionens iakttagelser och konstaterar att de i dagsläget inte föranleder några åtgärder inom landskapsregeringen.

Rekommendation - Då chefslöner höjs har allmänheten rätt att förvänta sig ökat fokus på utveckling och effektivisering av förvaltningen. Det räcker inte att bara

sköta den löpande verksamheten, i synnerhet digitaliseringsprojekt måste cheferna se till att genomförs.

Av landskapsregeringen vidtagna åtgärder:

- Vid chefsrekrytering är utvecklingsfokus redan tillsammans med ledarskap en viktig egenskap som prioriteras och eventuellt en uppgift som kan regleras i lag i samband med den pågående förvaltningsreformen.

3.5. Granskning av Fordonsmyndigheten

Syftet med granskningen har varit att utreda om Fordonsmyndigheten (FMÅ) bedriver sin verksamhet effektivt och ändamålsenligt och i enlighet med tillämpliga styrdokument och lagstiftning. Granskningen omfattar hela myndigheten. Intervjuer har hållits med personal vid myndigheten. Finansiella uppgifter har granskats på basen av årsredovisningar och i Hypergene. Granskningen har avgränsats till myndighetens kärnverksamhet inom de olika sektionerna. Verksamhet av mindre omfattning, som t.ex. plombering, färdskrivare och vattenfarkostregistret har granskats endast övergripande eller inte alls.

De viktigaste slutsatserna och rekommendationerna i granskningsrapporten var följande:

Rekommendation - Verksamheten är sårbar eftersom det inte finns tillräckligt med backup för vissa nyckelfunktioner.

Av Fordonsmyndigheten och landskapsregeringen vidtagna åtgärder:

- Landskapsregeringen har noterat revisionens iakttagelser och delar uppfattningen, men konstaterar samtidigt att de i dagsläget inte föranleder några åtgärder då ytterligare resurser till Fordonsmyndigheten inte kan beviljas p.g.a. det ekonomiska läget. I praktiken hanteras sårbarheten med god planering av arbetet fördelat på befintliga medarbetare.

Rekommendation - Landskapslagstiftningen behöver förtydligas på vissa områden och harmoniseras med lagstiftningen i närområdena.

Av Fordonsmyndigheten och landskapsregeringen vidtagna åtgärder:

- Körkortslagstiftningen har nyligen uppdaterats med de väsentligaste ändringarna som det funnits behov av. Landskapsregeringens lagförslag har behandlats och godkänts av lagtinget. Lagändringarna väntas godkännas av Republikens president inom kort och publiceras i Ålands författningssamling och sättas i kraft kort efter det.
- Fordonsmyndigheten håller nu på att se över vattenfarkostslagstiftningen och kommer att överlämna en promemoria under maj 2025 till landskapsregeringen.
- Översyn av lagstiftningen om besiktning och registrering ligger hos Fordonsmyndigheten och myndigheten arbetar med att skriva en lagstiftningspromemoria och som förväntas vara klar våren 2026. Promemorian skickas till landskapsregeringen som sedan tar ärendet vidare för ytterligare eventuell beredning och politisk förankring.
- Mindre revideringar av aktuella lagar och förordningar kan ske vid behov.

Rekommendation - Avtalet gällande registerbrickor behöver förnyas och upphandling av registerbrickor borde göras.

Av landskapsregeringen vidtagna åtgärder:

- Avtalet kommer att sägas upp vid första möjliga tillfälle, för att sedan upphandlas på nytt. Om storleken (EU standardiserad) på registreringsskyltarna ska ändras är det lämpligt att göra det inför kommande upphandling då detta kan påverka behovet av budgetmedel.
- Landskapsregeringen handhar upphandlingen, i nära samarbete med Fordonsmyndigheten, av registreringsskyltar enligt nuvarande lagstiftning.

Rekommendation - Man har behov av behöriga resurser inom besiktningen, men de höga utbildningskraven och utbudet av behörig personal är begränsat vilket är utmanande vid nyrekrytering.

Av landskapsregeringen och Fordonsmyndigheten vidtagna åtgärder:

- Fordonsmyndigheten kommer att närmare utreda vilka eventuella utbildningskrav som är möjliga enligt EU-direktiv på området, närregionernas utbildningskrav och vilka utbildningskrav inom besiktningen som är lämpliga för Åland. Fordonsmyndigheten har kontinuerlig kontakt med utbildningsprogram i riket för att bereda möjlighet för intresserade att delta i svenskspråkiga utbildningar för att få korrekt behörighet.

Rekommendation - Förfarandet med preliminärbokade besiktningstider gagnar kunden som inte behöver ha koll på besiktningsschemat för periodiska besiktningar. Däremot medger systemet med tre månaders planering inte flexibilitet. Resurserna binds för tre månader framåt varvid det för kunder, som har behov av akuta besiktningstider eller vill boka/omboka en tid, framstår som att det inte finns besiktningstider inom en överskådlig framtid.

Av Fordonsmyndigheten och landskapsregeringen vidtagna åtgärder:

- Fordonsmyndigheten har fått en ny tjänst som besiktningsman godkänd och är för närvarande i en rekryteringsprocess, varvid ytterligare tider i besiktningsschemat kommer att finnas i framtiden. Med den nya fordonsregisterplattformen kommer det finnas en mera flexibel möjlighet till bokning.

Rekommendation - Man behöver ta ställning till hurdana åtgärder gällande no-show som kunde vidtas för att minska den administrativa bördan och undvika ineffektiv användning av den hårt belastade besiktningsskapaciteten.

Av Fordonsmyndigheten och landskapsregeringen vidtagna åtgärder:

- No-show avgiften har uppdaterats i lagförslaget som har godkänts i lagtinget och just nu pågår lagstiftningskontrollen. En eventuell avgift påverkar dock bokningsprogrammet och kassaprogrammet som måste omprogrammeras. Troligen kan systemet med eventuella avgifter för no-shows realiseras fullt ut tidigast i samband med den nya fordonsregisterplattformen. En eventuell ny avgift ökar även den administrativa bördan, men i och med en

digitalisering av fordonsregisterplattformen bör administrationsuppgifterna totalt minska.

Rekommendation - Det finns behov av förbättring av utrymmen och utrustning för att genomföra teoriprov.

Av Fordonsmyndigheten vidtagna åtgärder:

- Fordonsmyndigheten har noterat revisionens iakttagelser och delar uppfattningen. Utrymmena för att teoriprov har förbättrats i samband med ombyggnationen av kundtjänst. Vad gäller själva utrustningen i form av programvara för teoriproven ser Fordonsmyndigheten över alternativen, men konkreta möjligheter och förslag saknas i nuläget.

Rekommendation - Myndigheten har fortfarande stora digitala utmaningar inom körkortssektionen. Processerna som borde digitaliseras har kartlagts och det konkreta arbetet borde inledas så fort som möjligt.

Av Fordonsmyndigheten och landskapsregeringen vidtagna åtgärder:

- Körkortsregistret med basfunktion har driftsatts under hösten 2023. Nu kan Fordonsmyndigheten gå vidare med digitalisering av körkortsprocessen, men för det krävs lagändringar. Körkortslagstiftningen har uppdaterats med de mest väsentligaste ändringarna, lagförslaget har godkänts i lagtinget och just nu pågår lagstiftningskontrollen.

Rekommendation - Den nuvarande plattformen för fordonsregister, kassa och bokningssystem är föråldrad och systemstödet är begränsat, vilket är en risk för verksamheten. Arbetet med ett nytt system behöver inledas så fort som möjligt.

Av Fordonsmyndigheten vidtagna åtgärder:

- Arbetet med den nya registerplattformen pågår och inleddes redan 2024.

Rekommendation - Om myndigheten framöver förväntas generera ett överskott kan både höjda avgifter och minskade kostnader bli nödvändiga för att täcka underskott föranledda av avskrivningar.

Av Fordonsmyndigheten och landskapsregeringen vidtagna åtgärder:

- Fordonsmyndigheten och landskapsregeringen har noterat revisionens iakttagelser och delar uppfattningen. Landskapsregeringen har redan sett över avgifterna vid Fordonsmyndigheten och höjt dessa inför 2025 då avgifterna varit lägre än i närliggande regioner.

25.4.2025

Styrelsen

Sammanträdestid: 25.4.2025 kl. 12:00 - 14.35

Sammanträdesplats: Blå salongen

Medlemmar Sara Kemetter, ordförande
Robert Mansén, vice ordförande
Sandra Listherby, ledamot
Birger Forsberg, ledamot
Edvard Johansson, ledamot
Erika Boman, ledamot

Övriga deltagare

Jun Nagamori, chefsöverläkare
Sandra Rasmussen, verksamhetsstrateg
Ulrika Österlund, ekonomichef
Terese Åsgård, avtals- och lönespecialist
Pia Hollsten-Friman, ledande vårdchef
Arsim Zekaj, minister § 35-40
Otto Ilmonen, avdelningschef, via länk

Föredragande

Jeanette Pajunen, hälso- och sjukvårdsdirektör

Ärenden som behandlats

§ 33 - 40

Undertecknande av protokollet

Sara Kemetter
Ordförande

Solveig Gestberg
Protokollförare

25.4.2025

Styrelsen

Jeanette Pajunen, hälso- och sjukvårdsdirektör
Föredragande

Protokolljustering

Mariehamn den 25.4.2025

Birger Forsberg

Protokollet finns till påseende

Protokollet finns till påseende på www.ahs.ax från den 28.4.2025

25.4.2025

Styrelsen

§ 33 Sammanträdets konstituerande

Offentligt

Konstaterades att sammanträdet är lagligen sammankallat och beslutfört.

Protokolljustering

Till protokolljusterare utsågs Birger Forsberg.

Föredragningslistan

Föredragningslistan godkändes.

Delgivning till parter

Elektronisk delgivning 28.4.2025

Mottagare: Ålands landskapsregering

25.4.2025

Styrelsen

AHS/237/2025

§ 36 Landskapsrevisionens berättelse över effektivitetsrevisionen, genmäle

Offentligt

Beredare Ekonomichef Ulrika Österlund

Hälso- och sjukvårdsdirektör Jeanette Pajunens förslag

Föreslår att ÅHS styrelse beslutar att lämna genmälet gällande uppföljningen av effektivitetsrevisionerna till Ålands landskapsregering.

Beslut Enligt förslag.

Bilagor Bemötande av effektivitetsrevisioner

Beslutshistorik

Ledningsgruppen 17.4.2025 § 64

Beredare Ekonomichef Ulrika Österlund

Uppföljning av tidigare års effektivitetsrevisioner

Landskapsrevisionens granskning sker i form av årlig revision och effektivitetsrevision. Effektivitetsrevisionen har till syfte att bedöma om budgetmedlen har använts i enlighet med principerna om sparsamhet, effektivitet och ändamålsenlighet. Granskningen ska främja en sådan utveckling att landskapet med hänsyn till allmänna samhällsintressen får ett effektivt utbyte av sina insatser.

Ålands landskapsregering begär en uppföljning av tidigare års berättelser inom följande områden:

Effektivitetsrevision - Uppföljning av den administrativa utvecklingen på ÅHS

Effektivitetsrevision av inköpsprocessen på ÅHS

Effektivitetsrevision - Uppföljning av den administrativa utvecklingen på ÅHS

Uppföljningen gäller följande rekommendationer:

Rekommendation - Ett mer grundligt arbete att förbättra processerna bör göras vid införande av nytt faktureringsystem.

ÅHS tidigare svar: Faktureringsprocessen kommer att se annorlunda ut vid införande av ett nytt VIS-system. Enligt nuvarande plan kommer processerna att i större grad

25.4.2025

Styrelsen

AHS/237/2025

centraliseras vilket innebär att underlagen för betalningen att skapas i VIS-systemet och transaktionerna förs elektroniskt över till ekonomisystemet där fakturorna skickas elektroniskt eller skrivs ut. Faktureringsprocessen gällande patientavgifter är också beroende av en högkostnadsmodul där arbetet med en förstudie pågår. ÅHS planerar även att förnya, förbättra och till vissa delar automatisera den självkostnadsmodell som ligger som underlag för fakturering av fullkostnader. Ett avvecklingsarbete gällande kontantkassorna har påbörjats och målsättningen är att endast undantagsvis skall kontanter och manuell hantering av fakturor ske i så kallade kassor.

Av Ålands hälso- och sjukvård vidtagna åtgärder:

- Införande av ett nytt vårdinformationssystem pågår och därmed sker beskrivna förändringar enligt plan.

Rekommendation - Då alla moment är färdiga rekommenderas att ÅHS utför en självauditering på löneräkningsprocessen.

ÅHS tidigare svar: Målsättningen är att chefer och medarbetare ska kunna sköta de flesta personal-administrativa ärenden i Unit4. Återstår att ta bruk modulen reseadministration. Arbetet har påbörjats men är på paus p.g.a. att det varit nödvändigt att prioritera annat utvecklingsarbete. Ett antal digitala formulär är under utveckling i stället för pappersblanketter. Tidsplanering- och redovisning sker i skilda system och är under utveckling. Implementering av tidredovisningssystem för personal med vecko- och kansliarbetstid pågår. Därefter ska möjligheten att ta i bruk samma system för läkarnas tidredovisning och administration utredas i syfte att minska den manuella hanteringen av läkarnas löneberäkningar. Tidsplan 2024-2025. Innan auditering kan göras behöver bl.a. processbeskrivningar tas fram. För att komma framåt och skapa en grund att arbeta utifrån behövs tilläggsresurs under en tid.

Av Ålands hälso- och sjukvård vidtagna åtgärder:

- Det nya tidredovisningssystemet för personal med arbetstidsformerna kansliarbetstid och veckoarbete har tagits i bruk. Möjligheten att använda samma system för läkarnas tidredovisning och administration utreds under våren 2025. Arbetet med att inför digital resehantering återupptagits. Övriga åtgärder framförallt kartläggning och beskrivning av löneräkningsprocesser ingår i landskapsregeringens projekt gällande bildande av ett servicecenter.

Rekommendation - Det behövs en heltäckande kartläggning av riskerna och dokumenterade processer inom den interna kontrollen så att kontrollåtgärderna täcker de identifierade riskerna.

ÅHS tidigare svar: Ett arbete med ett styrdokument för den interna kontrollen inleddes

25.4.2025

Styrelsen

AHS/237/2025

under 2023.

Styrdokumentet skall utarbetats för att fastställa en transparent och strukturerad metodik för internkontroll vid ÅHS. Internkontroll i detta styrdokument avgränsas till stödprocesser och ledningsprocesser. De huvudsakliga kärnprocesserna för hälso- och sjukvården inkluderas ej. Arbetet med att kartlägga stödjande processer påbörjades 2024. Styrdokumentet skall även innehålla en process för en systematisk hantering av den interna kontrollen inklusive riskhantering. Efter att styrdokumentets första version godkänts av ledningsgrupp och styrelse är planen att ett systemstöd för internkontroll och riskhantering kan utformas.

Av Ålands hälso- och sjukvård vidtagna åtgärder:

· Projektet runt införande av internkontroll av stödprocesser har fördröjts då resurser och tid lagts på de mest prioriterade projekten som VIS införande samt de resultatförbättringsprojekt som styrs av budgetramarna. Ett styrdokument har framtagits där de nuvarande stödprocesserna finns dokumenterade. I planen för internkontroll 2025 ingår ett förbättringsarbete av kartläggningen av stödprocesser. Ett systemstöd kommer att utvärderas i ett senare skede.

Effektivitetsrevision av inköpsprocessen på ÅHS

Uppföljningen gäller följande rekommendationer:

Rekommendation - Att ÅHS utvärderar behovet av att formalisera processen för upphandlingar som inte görs av upphandlingsavdelningen eller lagret.

ÅHS tidigare svar: Upphandlingsenheten kommer att utvecklas till en Upphandlings- och inköpsenhet.

Den förnyade enheten har i uppdrag att utforma och nedteckna förnyade processer gällande upphandling och inköp. Inköpen kommer i mycket högre grad att styras från klinikerna till upphandlingen och centrallagret. Detta arbete skall göras i samarbete med övriga enheter och kliniker.

Av Ålands hälso- och sjukvård vidtagna åtgärder:

· Åtgärder har ej vidtagits då enheten inte har en möjlighet till full resursering pga utredningen om servicecenter.

Rekommendation - Att ÅHS utvärderar huruvida man kunde få ett systemstöd för inköp som går förbi lagret och upphandlingsavdelningen så att det också för sådana inköp kan säkerställas att avtal efterföljs.

ÅHS tidigare svar: ÅHS utreder om ett sådant systemstöd är möjligt och vilka kostnader

25.4.2025

Styrelsen

AHS/237/2025

detta skulle medföra.

Av Ålands hälso- och sjukvård vidtagna åtgärder:

- Åtgärder har ej vidtagits då processen tangerar upphandlingsenheten som ingår i utredningen om servicecenter.

Ekonomichef Ulrika Österlunds förslag

Föreslår att ÅHS styrelse beslutar att lämna följande genmäle gällande uppföljningen av effektivitetsrevisionerna till Ålands Landskapsregering.

Beslut Enligt förslag.

Bilagor Bemötande av effektivitetsrevisioner

Delgivning till parter

Hänvisning

Begäran om underlag

Ålands hälso- och sjukvård

PB 1091

AX-22111 MARIEHAMN

Kontaktperson

Otto Ilmonen, telefon +358 (0)18 25260

otto.ilmonen@regeringen.ax

registrator@ahs.ax

Ärende

Bemötande av landskapsrevisionens berättelse över effektivitetsrevisionen år 2024

Ålands landskapsregering mottog den 29 februari 2024 landskapsrevisionens berättelse över effektivitetsrevisionen år 2023.

Följande delar av effektivitetsrevisionen berörde Ålands hälso- och sjukvård (ÅHS)

- Effektivitetsrevision - Uppföljning av den administrativa utvecklingen på ÅHS - BDO Audiator Ab 23.1.2024.
- Effektivitetsrevision av inköpsprocessen på ÅHS - BDO Audiator Ab 12.2.2024.

Styrelsen för Ålands hälso- och sjukvård gav den 26 april 2024 sitt bemötande till ovannämnda revisionsdelar. Av bemötandet framgick hur ÅHS avsåg åtgärda de i revisionen framkomna brister och rekommendationer.

Landskapsregeringen bör i sitt svar på revisionsberättelsen för 2024 även redovisa förverkligande av åtgärder planerade med anledning av tidigare års effektivitetsrevisioner. Som underlag för landskapsregeringens svar på effektivitetsrevisionen begärs styrelsen för Ålands hälso- och sjukvårds redovisning över de åtgärder som vidtagits med anledning styrelsens genmäle från den 26 april 2024.

Underlaget ska vara Ålands landskapsregering tillhanda senast den 30 april 2025.

Avdelningschef

Otto Ilmonen

BILAGA

Svar på effektivitetsrevisionen ÅHS 2024

Till Ålands lagting

Svar på revisionsberättelsen

- RB 1/2024-2025

Lagtinget har i enlighet med 7 § landskapslagen (2013:25) om Landskapsrevisionen delgivit landskapsregeringen en berättelse med resultaten från effektivitetsrevisionen.

Berättelsen innehåller granskningar av polismyndigheten samt landskapsregeringens infrastrukturavdelning.

Landskapsregeringen meddelar med anledning av detta vilka åtgärder den och respektive underlydande myndighet avser vidta med anledning av berättelsen.

Mariehamn den xx.xx.2025

Lantråd

Katrin Sjögren

Vicelantråd

Annika Hambrudd

Innehåll

1. Effektivitetsrevision – Polismyndighetens förvaltning, löner och
schemaläggning **Fel! Bokmärket är inte definierat.**
2. Effektivitetsrevision av infrastrukturavdelningens upphandlingar **Fel!
Bokmärket är inte definierat.**
3. Åtgärder med anledning av tidigare års berättelser3
 - 3.1. Effektivitetsrevision – Uppföljning av den administrativa utvecklingen på
ÅHS3
 - 3.2. Effektivitetsrevision av inköpsprocessen på ÅHS4
 - 3.3. Granskning av lagtingets kansli **Fel! Bokmärket är inte definierat.**
 - 3.4. Granskning av lönesättningen för landskapets personal **Fel! Bokmärket
är inte definierat.**
 - 3.5. Granskning av Fordonsmyndigheten ... **Fel! Bokmärket är inte definierat.**

3. Åtgärder med anledning av tidigare års berättelser

3.1. Effektivitetsrevision – Uppföljning av den administrativa utvecklingen på ÅHS

Som en del av effektivitetsrevisionen för räkenskapsperioden 2023 har företaget BDO Audiator Ab utfört en revision av uppföljningen av den administrativa utvecklingen på ÅHS. Denna del av effektivitetsrevisionen är egentligen en uppföljning av tidigare revisioner som gjorts under åren 2017–2020. Syftet med revisionen är att kartlägga att tidigare års påpekanden tagits i beaktande samt att ÅHS arbete med digitalisering motsvarar landskapsregeringens målsättningar. Effektivitetsrevisionen är inte en revision eller översiktlig granskning enligt ISA-standarden (International Standards on Auditing) och BDO Audiator Ab har således inte utfört revisionen enligt standarderna.

De viktigaste slutsatserna och rekommendationerna var följande:

Rekommendation – Ett mer grundligt arbete att förbättra processerna bör göras vid införande av nytt faktureringsystem.

ÅHS svar: Faktureringsprocessen kommer att se annorlunda ut vid införande av ett nytt VISsystem.

Enligt nuvarande plan kommer processerna att i större grad centraliseras vilket innebär att underlagen för betalningen att skapas i VIS-systemet och transaktionerna förs elektroniskt över till ekonomisystemet där fakturorna skickas elektroniskt eller skrivs ut. Faktureringsprocessen gällande patientavgifter är också beroende av en högkostnadsmodul där arbetet med en förstudie pågår. ÅHS planerar även att förnya, förbättra och till vissa delar automatisera den självkostnadsmodell som ligger som underlag för fakturering av fullkostnader.

Ett avvecklingsarbete gällande kontantkassorna har påbörjats och målsättningen är att endast undantagsvis skall kontanter och manuell hantering av fakturor ske i så kallade kassor.

Av Ålands hälso- och sjukvård vidtagna åtgärder:

-

Rekommendation - Då alla moment är färdiga rekommenderas att ÅHS utför en självauditering på löneräkningsprocessen.

ÅHS svar: Målsättningen är att chefer och medarbetare ska kunna sköta de flesta personaladministrativa ärenden i Unit4. Återstår att ta bruk modulen reseadministration. Arbetet har påbörjats men är på paus p.g.a. att det varit nödvändigt att prioritera annat utvecklingsarbete. Ett antal digitala formulär är under utveckling i stället för pappersblanketter. Tidsplanering- och redovisning sker i skilda system och är under utveckling. Implementering av tidredovisningssystem för personal med vecko- och kansliarbetstid pågår. Därefter ska möjligheten att ta i bruk samma system för läkarnas

tidredovisning och administration utredas i syfte att minska den manuella hanteringen av läkarnas löneberäkningar. Tidsplan 2024-2025. Innan auditering kan göras behöver bl.a. processbeskrivningar tas fram. För att komma framåt och skapa en grund att arbeta utifrån behövs tilläggsresurs under en tid.

Av Ålands hälso- och sjukvård vidtagna åtgärder:

•

Rekommendation - Det behövs en heltäckande kartläggning av riskerna och dokumenterade processer inom den interna kontrollen så att kontrollåtgärderna täcker de identifierade riskerna.

ÅHS svar: Ett arbete med ett styrdokument för den interna kontrollen inleddes under 2023. Styrdokumentet skall utarbetats för att fastställa en transparent och strukturerad metodik för internkontroll vid ÅHS. Internkontroll i detta styrdokument avgränsas till stödprocesser och ledningsprocesser. De huvudsakliga kärnprocesserna för hälso- och sjukvården inkluderas ej. Arbetet med att kartlägga stödjande processer påbörjades 2024. Styrdokumentet skall även innehålla en process för en systematisk hantering av den interna kontrollen inklusive riskhantering. Efter att styrdokumentets första version godkänts av ledningsgrupp och styrelse är planen att ett systemstöd för internkontroll och riskhantering kan utformas.

Av Ålands hälso- och sjukvård vidtagna åtgärder:

•

3.2. Effektivitetsrevision av inköpsprocessen på ÅHS

Landskapsrevisionens årligen löpande revision inkluderar en effektivitetsrevision. Effektivitetsrevisionens syfte är att bedöma huruvida budgetmedlen används i enlighet med principerna om sparsamhet, effektivitet och ändamålsenlighet. Inom ramen för effektivitetsrevisionen av ÅHS för räkenskapsperioden 2023 har en effektivitetsrevision av ÅHS inköpsprocess utförts av företaget BDO Audiator Ab. Revisionen har omfattat följande arbetsskeden:

- Kartläggning av upphandlingsprocessen
- Granskning av beställningsprocessen
- Granskning av rutinerna för avtalsuppföljning och efterlevnad av avtal
- Budgetens målsättningar om upphandlingar
- Efterföljning av budget och ekonomistyrning

Effektivitetsrevisionen är inte en revision eller översiktlig granskning enligt ISA-standarderna (International Standards on Auditing). I rapporten presenteras endast iakttagelser gällande de frågeställningar som preciseras i revisionsplanen för effektivitetsrevisionen.

De viktigaste slutsatserna och rekommendationerna var följande:

Rekommendation - Att ÅHS utvärderar behovet av att formalisera processen för upphandlingar som inte görs av upphandlingsavdelningen eller lagret.

ÅHS svar: Upphandlingsenheten kommer att utvecklas till en Upphandlings- och inköpsenhet.

Den förnyade enheten har i uppdrag att utforma och nedteckna förnyade processer gällande upphandling och inköp. Inköpen kommer i mycket högre grad att styras från klinikerna till upphandlingen och centrallagret. Detta arbete skall göras i samarbete med övriga enheter och kliniker.

Av Ålands hälso- och sjukvård vidtagna åtgärder:

-

Rekommendation - Att ÅHS utvärderar huruvida man kunde få ett systemstöd för inköp som går förbi lagret och upphandlingsavdelningen så att det också för sådana inköp kan säkerställas att avtal efterföljs.

ÅHS svar: ÅHS utreder om ett sådant systemstöd är möjligt och vilka kostnader detta skulle medföra.

Av Ålands hälso- och sjukvård vidtagna åtgärder:

-

+++